

**ATATÜRKÜN TÜRK MİLLİYETÇİLİĞİ HAKKINDAKİ
'GÖRÜŞLERİ NEDİR?
NASIL ELE ALINMIŞTIR ?**

Arş.Gör. S.Esin (DERİNSU) DAYI *

Millet ve Milliyet kavramlarının yani Milliyetçilik fikirlerinin, ilk defa Fransız ihtilâliyle ortaya çıktığını söylemek yalmıştır. Çünkü, milletlerin teşekkül ettiği, dünya tarihinde yer aldığı andan itibaren, bu kavramlar vardır.

Prof.Dr.Aydın Taneri, "Bu fikirlerin ilk defa XIX. yy'da ortaya çıktığını söylemek, Pastör'ün keşfettiği kuduz mikrobinin XIX.yy'da ortaya çıktığını söylemek kadar saçmadır" diyor¹.

Millet kavramının ne olduğu, hatta öneminin Türkler tarafından çok önceden bilindiği ve bu kelimenin kullanıldığı tarihi kayıtlardan öğreniyoruz. Meselâ, İtalya yarımadasına inmek isteyen Attila ile barış görüşmeleri yapacak olan ve asillığı ile övünen Teodoz önce, "Siz hangi asil ailedensiniz?" diye sorunca: Attila, "Ben asil bir milletin evladım"² diye cevap vermişti.

Ayrıca zamanımızdan 1250 yıl önce, 8.yy'da Göktürlere ait olan Orhun Abidelerinin hemen her satırında; Bilge Kağan'ın ifadesiyle, "Milletim, Türk Milleti" sözlerine rastlanmaktadır.

Üstelik, Bilge Kağan Abidesi'nin doğu cephesinde "Türk milletine, "Türk, Oğuz Beyleri, milleti, işittin; Üste gök basmasa, altta yer delinmese, Türk milleti, ilini ve töreni kim bozabilecekti?" Türk milleti, vazgeç, pişman ol!³ diyerek; milletine, bugün

* Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü

- 1 Prof.Dr.Aydın Taneri , Atatürk ve Milli Hakimiyeti, T.İ.T.E. Yayını, Ankara, 1983, s.39.
- 2 Prof.Dr.Utkan Kocatürk, Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri, Üçüncü Baskı, Ankara, 1984, s.169.
- 3 Prof.Dr.Muharrem Ergin, Orhun Abideleri, Onuncu Baskı, İst. 1984 s.38

ve varlığını sürdürebilmesi için önemli mesajlar vermektedir.

Fakat, bu kavramlar bugünkü mânâda şuurlu ve siyasi kavramlar olmayıp; milliyetçilikte, henüz bir ideoloji değildir. Ancak Fransız İhtilâlinde sonra, millet, milliyet, vatan, hürriyet, fikirleri bilinçli, milliyetçilik fikri de siyasi bir mücadele halinde, tüm dünyayı bir ağ gibi sarmıştır.

Bu fikirler, kısa sürede Avrupa'ya en yakın olan hududlarımıza kadar ulaşmış ve oradan imparatorluğa yayılmıştır.

Böylece, imparatorluğun dağılma tehlikesine çare olarak bir takım fikirler ortaya çıkmıştır.

Önce, çare olarak Osmanlılık fikrini görüyoruz. Bu fikre göre; Osmanlı İmparatorluğu sınırları içinde yaşayan herkes dil, din, ırk ayrımı gözetmeksizin aynı haklara sahiptir. Tanzimat devrinin sonlarında ortaya çıkan bu fikir savunucuları sayesinde, meşrutiyet fikri gelişmiş, Kanun-ı Esâsiye ilân edilmiş ve ilk parlamento kurulmuştur.⁴

Fakat, 1912 Balkan Harbi bu fikrin anlamsızlığını ortaya koymuştu. Hatta, yüzyıllardır kapalı olan gözümüzü açmak için, bizi sarsan bir deprem vazifesi görmüştü.⁵

Durma düşman, durma, gücünü arttır.

Türklüğün başına felâket yağdır.

Uyuyan bir kavme bu zillet azdır.

Vur eski kölesi, utandır onu,

Bırakma uyusun, uyandır onu !

Osmanlılık fikrinin yetersiz, hatta zararlı olduğu anlaşılınca, II. Abdulhamid zamanında devlet ideolojisi haline gelen, "İslamcılığa" umud bağlanmıştı. I.ve II. Meşrutiyet dönemlerinde etkili olan bu görüşe göre; İmparatorluğun kurtuluşu ancak İslam birliği ile mümkündür.

Fakat, yine de bazı İslâm topluluklarının bizden ayrılmasına engel olunamamıştı. Özellikle, I.Dünya Savaşı sırasında, bu fikrin faydasını görmedik. Çünkü; o sırada müslüman olan devletlerin

⁴ Prof. Dr.Enver Z.Karal, Osmanlı Tarihi, c.VIII, Ankara 1962, s.496-98.

⁵ Prof.Dr.Remzi Oğuz Arık, Türk İnkılabı ve Milliyetçiliğimiz, Ankara, 1981, s.10

büyük bir kısmı, gerek siyasi gerekse ekonomik yönden bağımsız değillerdi. Üstelik, İngilizler bizden önce davranarak tam tersi bir siyaseti İslâm âlemine yaymışlardı. Bu sebeble bazıları, İmp'un parçalanmasından yana idiler.

İşte, bu fikir çalkantıları, içerisinde, müslüman ve müslüman olmayanların Türk'ü arkadan vurmaları, ihânetleri bir takım gerçekleri ortaya çıkardı. Ayakta durabilmek için destek arandığında, Türk'ün Türk'ten başka dostu olmadığı anlaşıldı. Yüzyıllardır İmp'u kuran, bu uğurda canını, kanını feda eden Türklerin dışında, her azanlık, kendi soyunun ve milletin bilincinde idi. Sadece, bizim kendimizden söz etmemiz, tanımamız hor görüşmüştü. Ancak, tamamen yalnız kaldığımızda kendi kendimizin farkına vardık. Böylece bir "Türkçülük" akımı doğdu. Artık, Türk aydınlarında da millet, hürriyet, vatan, istiklâl, tarih, milliyet fikri vardı.

Bu akıma göre; devletin kurtuluşu ve yükselmesi, Türk milliyetinin yeniden canlandırılması, milli şuûr ve vicdanla donatılması, milli seciye ve ahlâka sahip olması ile mümkün olacaktır;

Bu dönemde, taraftar bulan diğer bir akımda Batıcılıktır. Aslında, akımın başlangıcını islâhat hareketlerine, Tanzimat'a kadar götürebiliriz. Buna göre; devletin kurtuluşu, batılaşmak ve bazı konularda inkılâblar yapmakla mümkündür. Sadece, siyasi alanda yapılan değişiklikler yetersizdir. Aynı zamanda sosyal, hukukî, ekonomik ve kültürel alanda da yenilikler yapmak gerekir ki,⁶ Atatürk'ün bu akımdan nasıl ve ne ölçüde yararlandığı inkılâblarında görülmektedir.

Tanzimat, I. Meşrutiyet, ve II.Meşrutiyet. Devletin kurtuluşu için, çeşitli fikirlerin tartışıldığı, çeşitli çarelerin arandığı dönemler, Atatürk'ün fikri, siyasi, sosyal ve kültürel gelişimini, yetiştiği bu ortamdan ayrı düşünemeyiz.

O, Balkanlar'da ve Makedonya'da, Yunanlıların Şırpıların, Bulgarların, Arnavutların hem Rusya'dan, hem de Avrupa'dan aldıkları destekle, Osmanlıya baş kaldırdıkları bir ortamda dünyaya gelmişti.

Koca bir cihan İmp'nun kurtucusu ve asıl hakimi iken, zamanla küçültülen, alçaltılan bir milletin evladı olarak, içinde yaşanan bu duruma isyan eden bir ruh haliyle yetişmiştir. Bu

⁶ Prof.Dr. Hamza EROĞLU, Türk İnkılap Tarihi, İst. 1982, s.63.

durumdan kurtulmaya çalışan milletimizin, bu uğurda sarfettiği gayretlerin başarısız kaldığı tecrübelerden kaynaklanan düşünce ve hareket birikimini devr almıştır.

Atatürk, Balkanların ekonomik, politik ve sosyal ortamında, bütün azınlıkları, dış güçleri, bunların emellerini tanımış, mücadelelerine şahid olmuştu. Böylesine bir ortamda, acı tecrübeler içinde büyümüşü.

Şimdi gelelim, Türk milletinde milliyetçilik fikirlerinin uyanmasına sebep olan Türkcülük akımına ve bu akımın Atatürk üzerindeki tesirlerine.

İmparatorluk içinde milliyetçilik fikri en son Türklerde oluşmuştu. Batıda milliyetçilik fikirlerinin en güçlü olduğu dönemde bile, Türkler arasında millet, vatan, milliyetçilik kelimelerini kullanmak suçtu. Ömer Seyfettin o dönemi şöyle dile getiriyor: "Türk, Türklük, Türkler, Türkiye kelimeleri ağza alınmıyor, hatta en muktedir muharrirler Memâlik-i Osmaniye'ye Avrupalıların "Türkiye" demesine kızıyorlardı"⁷.

Nihayet bizde de yerli ve yabancı fikir adamlarının tesiriyle milli şuûr uyanmaya başladığında; ilk faaliyetler dil ve tarih alanında görüldü. Bu faaliyetler, siyasi Türkcülük için zemin hazırladı. Şinâsi, Namık Kemal, Ziya Paşa, Ahmed Vefik Paşa, Süleyman Paşa ve Ali Suavi'nin eserleri, daha sonraki nesle ışık tuttu. XIX. ve XX.yy'da Rusya'dan Türkiye'ye göç eden bir çok Türk aydınının da bu alanda etkisi çoktur. Bu dönemde, Mehmed Emin Yurdakul ve Ziya GÖKALP gibi Türkcüleri görüyoruz.

O dönemin yeni yetişen her genci gibi, M.Kelam'de bu akımdan etkilenmiştir. "Benim bedeni babam Ali Rıza Efendi, fikirlerimin babası, N.Kemâl ve Ziya Gökalp'tir", diyen M.Kemal, Mehmed Emin Yurdakul'dan da etkilenmiştir. Hatta, bu konuda şöyle demiştir,

"Benim neslim gençlik yıllarına Osmanlılık telkin ve etkileri hakimdi. İmparatorluk halkını meydana getiren Türk'ten başka uluslara özel değer veriliyor memleketin sahibi ve devletin kurucusu olan biz Türkler, ikinci planda geliyordu.

Şair M.Emin Yurdakul'un ilk defa Manastır Askeri İdadisinde iken okuduğum "Ben bir Türk'üm, dinim, cinsim uludur" mısralarıyla başlayan manzumesinde, bana milli benliği-

⁷ Prof.Dr.Turhan Feyzioğlu, Atatürk ve Milliyetçilik, T.T.K. Ankara, 1986, s.9.

min gururunu tattıran ilk anlatımı bulmuştum. Fakat, ben asıl bunu orduya katıldığım ilk günlerde bir Anadolu çocuğunun göz yaşlarında gördüm ve kuvvetle duydum. Ondan sonra Türklük benim en derin güven kaynağım, en engin övünç dayanağım oldu. Kendimi hiçbir zaman Osmanlılığın telkin ettiği başka milletleri öven ve Türklüğü aşağı gören eksiklik duygusuna kaptırdım.⁸

Bahsedilen olay, M.Kemal'in kurmaylık stajı için bulunduğu, Hayfa'da bir süvari alayında, 1905 yılında yaşanmıştır. Mesele şudur; talim sırasında çavuşun biri er'i (ki, erler bölgeden toplanan Arap gençleridir) yaptığı hatadan dolayı azarlar. Buna kızan Yüzbaşı, çavuşu M.Kemal'in de bulunduğu bir ortamda "Türk" sözleriyle azarlamaya başlayarak "Sen nasıl olurda Kavm-ı Necib Arab'a mensub, Peygamberimiz Efendimiz soyundan gelen bu çocuklara sert davranır, ağır sözler söyler, onların kalbini kırarsın. Kendini bil, sen onların ayağına su bile dökmeye lâyık değilsin" der.

Çavuşun tepkisi, gözlerinden süzülen yaşlardır. M.Kemal, o an şöyle düşünür: "O erin bağlı bulunduğu kavim, birçok bakımdan necib olabilir; Fakat, çavuşun, yüzbaşının ve benim bağlı olduğumuz kaviminde tarihleri şerefle dolduran büyük ve asil bir millet olduğu da bir an şüphe götürmez bir gerçektir. Türklük hakkındaki o günkü görüş ise; doğrudan doğruya Türk aydınlarının kendi kendini bilmemesinden ve başka milletlerde şu veya bu sebeple üstünlük var sayarak, kendini onlardan aşağı görüp, nefesine olan güvenini yitirmesindedir."⁹

M.Kemal, burada çok önemli bir konuya değinmektedir. Son sözlerinde bahsedilen olaya bilm adamları" Sosyal aşağılık duygusu" demektedirler. Kişilerde aşağılık duygusu olduğu gibi, mensub olduğu millet için aynı hisler duyulabilir. Çöküntü ve hayal kırıklığı içinde bulunan insan, yabancı milletlere hayranlık besleyebilir, onların egemenliğini kabul edebilir. Yabancı akımlara kapılıp, yabancı hatta kendi milletine düşmanlık besleyen liderlere inanabilir.¹⁰

⁸ Prof.Dr.Utkan Kocatürk, Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri, 3.Baskı Ankara, 1984, s.171.

⁹ Prof.Dr.Utkan Kocatürk, a, g. e. s.172.

¹⁰ Prof. Dr. Aydın Taneri, a, g. e. s.40.

İşte Atatürk'te böyle bir aşağılık duygusu yoktu. Bu tür düşüncelerin, şiddetle karşısında idi. Nitekim, sözlerine şöyle devam ediyor;

"Artık bu yalnız görüşe son vermek, Türklüğümüzü bütün asâlet ve necâbeti ile tanımak ve tanıtmak gerekmektedir" dedim ve o andan beri inandığım bu gerçeğe bütün Türklerin inanmasını, bununla övünüp, kendine güvenmesini ülkü bildim".¹¹

M.Kemâl, her fırsatta, Türk milletinin milliyet fikirlerini tatbikte geç kaldığını ve bu ilgisizliğin cezasını çektiğimizi ve bunu kısa sürede telâfi etmemiz gerektiğini belirtir ve şöyle der;

" Çünkü tarih, hadiseler ve müşâhedeler, insanlar ve milletler arasında, hep milliyetin hakim olduğunu göstermiştir.

Özellikle bizim milletimiz, milliyetini ihmâl edişinin pek acı cezalarını çekmiştir. Osmanlı İmp. içindeki çok çeşitli toplumlar, hep millî inançlarına sarılarak, milliyetçilik idealinin kuvvetiyle kendilerini kurtardılar. Biz ne olduğumuzu, onlardan ayrı ve yabancı bir millet olduğumuzu sopa ile içlerinden kovulunca anladık. Kuvvetimizin zayıfladığı anda, bizi hor ve hakir gördüler. Anladık ki, kabahatimiz kendimizi unutmuş olduğumuzmuş."¹²

Atatürk'ün bütün hayatı boyunca inandığı ve her alanda uygulamaya çalıştığı bu fikir, yani milliyetçilik ne demektir? Fakat, önce millet ne demektir? onun tanımını yapalım.

Atatürk'e göre; "millet, dil, kültür ve ideal birliği ile birbirine bağlı vatandaşların oluşturduğu bir sosyal ve siyasî heyettir."

Bir başka tanımı : "Aynı harstan (kültür) olan insanlardan oluşan topluma millet" denir.

Bir diğer tanım; "Türkiye Cumhuriyetini kuran Türk halkına, Türk milleti denir".¹³

Dünyada ondan başka daha büyük, daha eski ve ondan daha temiz bir milletin olmadığını ifade eden M.Kemal, 1930 yılında; Türk milletinin kuruluşunda etkili gördüğü tabî ve tarihi gerçeklerin 1) Siyasî varlıkta birlik, 2) Dil birliği, 3) Yurt birliği,

¹¹ Prof.Dr. Utkan Kocatürk, a, g, e, s.173

¹² Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, C.III, T.İ.T.E. yayını, İkinci Basım, 1961, s.143.

¹³ Prof. Dr. A.Afetinan, Medeni Bilgiler ve M.Kemal Atatürk'ün El yazıları, Ankara, 1969, s.351.

4) Irk ve menş e birliği, 5) Tarihi karâbet, 6) Ahlakî karâbet olduğunu belirtmektedir.¹⁴

Türk Milletini meydana getiren bu şartların hepsi, diğer milletlerde bulmak imkânsızdır. Bir topluma millet diyebilmemiz için, bu şartların tamamının veya bir kısmının mevcut olması gerekmektedir.

Bu tarif ve açıklamalardan sonra, gelelim milliyetçilik fikrine, "Biz doğrudan doğruya milliyet perveriz ve Türk milliyetçisiziz" diyen Atatürk'e göre milliyetçilik;

"İlerleme ve gelişme yolunda ve milletler arası ilişkilerde, çağdaş milletlere paralel ve onlarla uyum içinde yürümeyi zorunlu kıldığı gibi, Türk toplumunun özel karakterlerinin ve başlı başına bağımsız kimliğinin de korunmasını da gerektirmektedir"¹⁵

Yani, milletini tüm millî hislerle sevmek, sonsuz fedakârlık duyguları beslemek ve onu yüceltmektir.

Atatürk, bu tarife şöyle bir açıklık getiriyor; "Milletin sosyal düzen ve sukûnunu, bugün ve gelecekte refâhı, saâdeti, selâmeti ve masûmiyeti, medeniyette ilerlemesi ve yükselmesi için insanlardan her hususda alâka, gayret, nefsin ferâgetini ve icâbettığı zaman seve seve nefsinin fedâsını talep eden millî ahlaktır. Mükemmel bir müllette millî ahlâkiyet icâbları, o millet ferdleri tarafından adeta muhakeme edilmeksizin vicdânî, hissî bir şevkle yapılır. En büyük millî heyecan işte budur"¹⁶

Prof.Dr. Remzi Oğuz Arık, milliyetçilik fikrinin, bir topluluğu, cihan ölçüsünde şahsiyet olmaya eriştiren bir yol olduğuna inanmaktadır. Hatta milliyetçiliğin, milletlerin saadeti için dinamizmi yarattığı " kütlelere eşsiz bir hareket, ihtiras, bilhassa yardımlaşma kaynağı olduğunu, bu yardımlaşma hislerinin" bazen aklın alamayacağı kadar büyük fedakârlıkları yaptıran birliğin, disiplinin anası olduğu"¹⁷ söylenmektedir.

Bugün toplumları şekillendiren, onlara yön veren ideolojinin

¹⁴ Prof.Dr.A.Afet, Medeni Bilgiler ve M.Kemal Atatürk'ün Elyazırları s. 371-72.

¹⁵ Prof. Dr. Afetinan, a, g, e, s. 25.

¹⁶ Prof.Dr.Afetinan, Mustafa Kemal Atatürk'ten Yazdıklarım, Kül-tür Bakanlığı, Ankara, 1981, s.112

¹⁷ Prof.Dr.Remzi O. Ank, a, g, e, Ankara, s. 180-181

milliyetçilik olduğu, millet ve milliyetçilik fikir ve duygusunun asla reddedilemeyecek sosyal ve siyasî bir kuvvete sahip, üstelik kendisini inkâr eden ideolojilerden daha güçlü olduğu bir gerçektir.

Bu konuda Atatürk;

"Bir milliyet prensibi vardır. Bir de bunu inhilâle sevkeden nazariyât vardır. Lâkin milliyet nazariyesini, milliyet fikrini, milletlerdeki milliyet mefkûresini inhilâle sai olan nazariyatın dünya üzerindeki tatbik kabiliyeti bulunamamıştır. Çünkü, tarih, vukûat, hadisat, ve müşâhedat, insanlar ve milletler arasında hep milliyetin hakim olduğunu göstermiştir. Ve milliyet prensibi aleyhinde ki büyük mikyasda fîli tecrübelerle rağmen, yine milliyet hissini ödürülemediği ve yine kuvvetle yaşadığı görülmektedir" demektedir.¹⁸

O, milliyetçilik fikrinin (mekûresinin) siyasî anlamdan tecrid edilerek anlaşılması gerektiğine değinerek şöyle bir açıklamada bulunmaktadır;

"Milliyet davası, şuûrsuz ve ölçüsüz bir dava tarzında düşünülmemelidir. Milliyet davası, siyasî bir mücadele konusu olmadan önce, şuûrlu bir mefkûre meselesidir."¹⁹ diyerek Türk milliyetçiliğinin ölçüsüz, şuûrsuz bir fikir olmaktan uzak, mantikî temellere dayanıp, mantikî hedeflere yöneldiğine işaret etmektedir.

Şimdi de, Türk milliyetçiliğini besleyen bazı kavramlar üzerinde durmak gerek.

Daha önce, Türk milletini birbirine bağlayan ve millet olma özelliği kazandıran bir takım vasıflardan bahsetmiştik. Ortak devlet, ortak tarih, ortak dil, ortak kader, ortak kültür ve manevî inançlar geleceğe ait idealler gibi. Bunlara ilave edeceğimiz önemli bir vasıf daha var. Üzerinde yaşadığımız ortak vatan, üstelik, "millî sınırlar içinde bölünmez bir bütün" niteliğine sahip bir vatan.

Ali Fuat Cebesoy'un "Sınıf Arkadaşım Atatürk" adlı eserinde yazdığına göre; Atatürk millî sınırlara sahip bir vatana 1907'de Karaferiye'de iken belirlemiştir, Cebesoy'un bizzat dinlediği bir

¹⁸ Prof.Dr.Emin BİLGİÇ, "Atatürk'ün Fikir Cephesi ve Milliyetçiliği" Milli Kültür Dergisi, Temmuz 1980, cilt 2 sayı, 2 s.6

¹⁹ Atatürkçülük, Üçüncü kitap, M.E.Basımevi, İstanbul, 1984, s.28-29.

konuşmada Atatürk, önce imparatorluğun içinde bulunduğu durumu değerlendirip, çöküşün kaçınılmaz olduğuna değinerek;

"Şu halde, devlet gövdesinin çökmesiyle hasil olacak enkazın altında ezilip, perişan olmak mı yoksa; çoğunluğu Türk olan milli bir sınıra çekilerek burasını mı savunmak daha doğru ve hayırlı olacak? Ben selâmeti ikinci fikrin tatbik edilmesinde görüyorum." der.²⁰

Konuşmanın geri kalan kısmını Cebesoy şöyle naklediyor; "Rumeli'de Doğu ve Batı Trakya bizde kalacak. Edirne'nin kuzey hudutları Bulgaristan aleyhine düzeltilecek. Arnavutluk, Avusturya-Macaristan, Sırbistan, Bulgaristan ve Yunanistan Osmanlı başkanlığında, İstanbul'da toplanacak bir konferansta milliyet çoğunluğu prensibine dayanılarak Osmanlı Rumeli kıtasının Doğu ve Batı Trakya'dan başka kısımları yukarıda adı geçen devletlere bırakılacaktı. Arnavutluk bağımsız olacak. Bosna -Hersek, Sırbistanla Avusturya-Macaristan arasında adilâne bir surette taksim edilecekti. Anadolu sahillerine yakın olan adalar yine Türkiye Devleti'ne kalacak, diğerleri Yunanistan'a verilecekti. Güney hudutlarımız Hatay, Halep, Musul vilâyetlerini içine alacak, diğerleri Araplara terk edilecekti. Anadolu'nun doğu ve doğu kuzeyinde bir değişiklik olmayacaktı. Yeni Türkiye'nin içinde kalacak olan Rum, Bulgar ve Sırp azınlıkları dışında kalan Türklerle mübâdele edecekti"²¹

O günün şartları içerisinde bu görüşler, imparatorluktan toprak fedakârlığı şeklinde düşünülebilir. Ancak, 1908'de II. Meşrutiyetin hemen arkasından bir çok toprak kaybedilmesi; Trablusgarb, I. ve II. Balkan Savaşları, I. Dünya Savaşının sonucuna baktığımız da, bu ileri görüşteki isabeti daha iyi anlayabiliyoruz.

Atatürk'ün bu sözlerinden; sadece Türklere dayanan; milli bağımsız bir devlet kurmak fikrinde olduğu anlaşılıyor.

Bu fikrin daha sonra Milli Mücadele esnasında, Erzurum Kongresi'nde "Hudud-u Milliye dahilinde bulunan bi'l-cümle aksâm-ı vatan bir küldür. Yekdiğerinden infıkak kabul etmez"²²

²⁰ Ali Fuat Cebesoy, Sınıf Arkadaşım Atatürk, İstanbul, 1967, s.116

²¹ Ali Fuat Cebesoy, a. g. e, s.117

²² Nutuk, c.I., İstanbul, 1982, s.65-66.

şeklinde karar alındığını, bu kararların aynen Sivas Kongresi'nde kabul edilip, manda ve himayenin reddedildiğini biliyoruz.

Nihayet 28 Şubat 1920'de Son Osmanlı Mebûsan Meclisi'nde vatanın sınırları "Misâk-ı Milli" ile kesin olarak belirlenmiştir.

Daha sonraki yıllarda, önceki görüşlerini teyid eder biçimde "vatanımız, Türk milletinin eski ve yüksek tarihi ve topraklarının derinliklerinde mevcudiyetlerini muhafaza eden eserleriyle yaşadığı bugünkü siyasi sınırlarımız içindeki yurttur. Vatan, hiçbir kayıd ve şart altında ayrılık kabul etmez bir bütündür"²³ der.

Büyük Önder, kendisine üstün şahsiyet kazandıran sınırsız yurd ve millet sevgisinin verdiği coşku ile "Yurd toprağı ! Sana herşey fedâ olsun. Mutlu olan sensin. Hepimiz senin için fedâiyiz. Fakat, sen Türk milletini ebedî hayatta yaşatmak için feyizli kalacaksın. Türk toprağı ! Sen, seni seven Türk milletinin mezarı değilsin. Türk milleti için yaratıcılığını göster"²⁴ diye haykırmaktadır.

Türkçülük akımının etkisi olduğu ilk anlarda ve Milli Mücadeleden önce; milliyetçilik, bütûn bir Türk âlemini kapsıyor; vatan Türklerin yaşadığı geniş bir alan olarak kabul ediliyordu.

Fakat, Türk milletinin geçirdiği felâketler, acı tecrübeler, bütûn kurtuluş çarelerinin Anadolu toprağında yoğunlaşmasına sebep olmuştu. Çünkü, zaman ve şartlar bunu gerektiriyordu.

"Artık vatan Türk vatanı, devlet Türk devleti, millet Türk milletidir."²⁵ Yani, ilk önce düşünülmesi gereken Türkiyedir.

Atatürk, 30 Ağustos 1924'de Başkomutanlık Meydan Muharebesi'nin ikinci yıldönümünde yaptığı bir konuşmada bu konuya değinerek;

"Efendiler ! Yüzyıllardan beri Türkiye'yi idare edenler çok şey düşünmüşlerdir; fakat yalnız birşeyi düşünmemişlerdir; Türkiye'yi. Bu düşüncesizlik yüzünden Türk vatanının, Türk milletinin uğradığı zararları ancak bu tarzda telâfi edebiliriz. O da artık Türkiye'de Türkiye'den başka birşey düşünmemek.

²³ Prof.Dr.Afetinan, Medeni Bilgiler ve M.Kemal Atatürk'ün Elyazıları T.T.T. Ankara, 1969, s.19.

²⁴ Prof.Dr.Afetinan, Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler, T.T.K. Ankara, 1950, s.295.

²⁵ Prof.Dr. Remzi, O, Anık, a. g. e. s.122

Ancak, bu zihniyetle hareket ederek her türlü selâmet ve saâdet hedeflerine vasil olabiliriz."²⁶ demektedir.

Türk milliyetçiliğinin bir diğer kaynağında "millî şûûr" yani millî bilinçtir.

Ahmet Ağaoglu, 8 Ağustos 1924 tarihli Hakîmiyeti Milliye Gazetesi'ndeki "Millî Şuûr" adlı makalesinde şöyle diyor :

"Millî Şuûr, millî benliğin şûûrlanması yani millet efrâdı tarafından bilinmesi ve benimsenmesi demektir. Bu ise, yalnız efrâd-ı milletin müşterek bir ükü etrafında toplanarak umûma ait menfaatlerin müdâfası ve mazarretleri defî de müştereken hareket etmeleri ile ortaya çıkar."²⁷

Millî şûûrun oluşması ve kuvvetlenmesinde dilin, dinin, edebiyatın, güzel sanatların, müşterek tarihin rolü büyüktür. Çünkü, ferdlerin ortak fikir, hisler, gelenek ve görenekler, hatıralar etrafında toplanması ancak bunlarla mümkündür.

Millî şûûrdan uzak milletler, daima başka milletlerin idaresinde, istiklâllerinden mahrum kalmaya mahkumdur.

Atatürk'e göre; "Dünyanın bize hürmet göstermesini istiyorsak, evvela bizim kendi benliğimize ve milliyetimize bu hürmeti fikren, fiilen ve bütün iş ve hareketlerimizle gösterelim; bilelim ki, millî benliğini bulamayan milletler, başka milletlerin avıdır."²⁸

Yine o; millet bilincinin ve millet olma duygusunun kuvvetlenebilmesinin ancak, Türk kültürünün ve Türk tarihinin millî bir zemine oturtulması ile mümkün olacağına inanıyordu. Hatta, bir konuşmasında; "Millî şûûrun ayakta kalabilmesi ve uyanık bulunması için, dil ve tarih uğrunda çalışmaya mecburuz" diyordu.²⁹

Bu konunun önemine inanan Prof.Dr.Mehmet ERÖZ'e göre; insan madde ile mânânın, beden ile ruhun, bunlarla cemiyetin bir sentezidir. Karşılıklı, sonsuz alış-veriş vardır.

Fakat, ruhu ve bedeniyle insanın, cemiyetle karşılıklı alış-verişe girebilmesi ve cemiyetten kültürün değerlerini alıp, ona yeni

²⁶ Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, c.II. Ankara, 1945 s.181.

²⁷ Ahmet Ağaoglu, "Millî Şuûr", Atatürk Devri Fikir Hayatı, Hoz. Mehmet Kaplan, İ.Enginün, Z.Kerman, N.Birinci, A.Uçman, c.I. Ankara, 1981, s.97.

²⁸ Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, c.II., s.143

²⁹ Prof.Dr.UtKAN KOCATÜRK, a, g, e, s.124

değerler verebilmesi için fertlere kuvvetle bir milli tarih şuuru aşılması gerekir.

İşte, Atatürk bu önemli noktayı çok önceden keşfetmişti. Yani, Milli şuurun, Türklük şuurunun oluşması için tarihe önem vermiştir. Çünkü, o biliyordu ki, devletin ilerlemesi, çağdaşlaşması için tarih her zaman mânevî bir destektir. "Eğer bir millet büyükse, kendini tanımakla daha büyük olur."³⁰ Bundan hareketle, yeni devletin kuruluşundan sonra, Türk milletinin benliğini bulabilmesi için, en güvenilir vasıta olarak Tarih ilmini kullanmıştır.

"Türk çocuğu atalarını tanıdıkça, daha büyük işler yapmak için kendinde kuvvet bulacaktır."³¹ demesinin sebebi de budur.

Atatürk'ün Türk Tarihine önem vermesinin başka sebepleri de vardır. Öncelikle, tarihimizin Avrupalılarca ve bizce sanıldığı gibi, Osmanlı Tarihi, İslâm Tarihi ve Umumi Tarihten ibaret olmayıp; taa Orta-Asya'ya dayandığını ve bir milli tarihimiz olduğunu isbat etmektir.

Diğer sebepleri ise; Avrupalıların Türklerin sarı ırktan geldiklerine dair yanlış fikirlerini, Türklerin medenî kabiliyet ve istidâttan yoksun oldukları düşüncelerini ve topraklarımız üzerinde ki yalan ve haksız iddiaları çürütmektir.

"Büyük devletler kuran ecdâdımız, büyük ve şumüllü medeniyetlere de sahib olmuştur, Bunu aramak tetkik etmek, Türklüğe ve cihana bildirmek bizim için bir borçtur."³² diyen Atatürk 1931 yılında Türk Tarih Kurumunu kurarak, Türk Tarih tezi ile ilgili bilimsel çalışmaların yürütülmesini sağlamıştır.

Atatürk'ün milli şuurun oluşmasında etkili gördüğü diğer bir konu da kültür meselesidir.

Bakınız bu konuda ne düşünüyor? Özellikle şimdiye kadar takip edilen yanlış eğitim ve öğretime değinerek, "millî bir terbiye programı" takip edilmesini istiyor." yabancı fikirlerden, doğudan ve batıdan gelebilen bütün tesirlerden tamamen uzak, millî ve tarihî seciyemizle orantılı bir kültür kastediyorum" diyerek şöyle devam ediyor; "Çünkü, millî dehâmızın tam gelişmesi ancak böyle bir kültür ile temin olunabilir. Gelişi güzel bir ecnebi

³⁰ Atatürkçülük, Birinci Kitap, İst. 1984, s.359

³¹ Atatürkçülük, Birinci Kitap, s.359.

³² Prof. Dr. A. Afetinan, M.Kemal Atatürk'ten Yazdıklarım, s.34

kültürü, şimdiye kadar takip olunan yabancı kültürlerin yıkıcı neticelerini tekrar getirebilir. Kültür zeminle orantılıdır. O zemin, milletin secîyesidir"³³

Her milletin kendine özgü bir kültürü vardır ve çağdaş medeniyet seviyesine ulaşmak için de, bu milli kültürün geliştirilmesi, yükseltilmesi gerekir.

Dilin, milli şuûrun oluşmasındaki rolüne gelince; sanırım Ata'nın şu sözleri yeterince açıklık getirecektir :

"Millî his ile dil arasındaki bağ çok kuvvetlidir. Dilin, millî ve zengin olması millî hissin gelişmesinde başlıca etkindir. Türk dili, dillerin en zenginidir; yeter ki bu dil, şuûrula işlensin"³⁴

Gerçekten dil, milletin fertleri arasında kültür ve ülkü birliğinin sağlanması için çok önemli bir vasıtaadır.

Atatürk, milliyetçiliğin gereği olarak dilin; milliyetin en belirgin özelliklerinden biri olduğunu belirterek; "Türk milletindenim diyen insan, herşeyden evvel ve mutlâka Türkçe konuşmalıdır. Türkçe konuşmayan bir insan, Türk kültürüne , topluluğuna bağlılığını iddia ederse, buna inanmak doğru olmaz"³⁵diyor.

Bunun aksini düşünmek mümkün değil.Türk milleti, Türk devleti herşeyiyle bir bütündür."Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran Türk halkı, Türk milletidir.Türk milleti demek, Türk dili demektir.Türk dili Türk milleti için kutsal bir hazinedir.Çünkü, Türk milleti geçirdiği nihayetsiz felâketler içinde ahlakının, an'anelerinin , hatıralarının, menfaâtlerinin kısacası , bugün kendi milliyetini yapan herşeyin dili sayesinde muhafaza olduğunu görüyor. Türk dili Türk milletinin kalbidir, zihnidir"³⁶ diyen Atatürk, Türk dilinin millileştirilmesi ve bilimsel çalışmalar yapılması için 1932 yılında Türk Dil Kurumunu kurmuştur.

Ancak, Türk dilini sadeleştirme yolunda fazla ileri gidildiğini fark ederek, aşırılığı önlemek için yapılanlara bir sınırlama getirmiştir. Kendisindeki değışiklikleri ise, yaptığı konuşmalardan anlıyoruz.

Türk milliyetçiliğinin önemli bir kaynağı da, Atatürk'ün çok

³³ Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, c.II, s.16-17

³⁴ Prof.Dr.Utkan Kocatürk, a, g, e, s.124

³⁵ Atatürkçülük , Üçüncü kitap, s.155

³⁶ Atatürkçülük, Üçüncü kitap, s.155

önem verdiği "millî birlik ve beraberlik"tir.

Bir milletin en kıymetli hazinesi, millet varlığı ve yurd bütünlüğü ve bağımsızlığını korumak için, ferdlerin gerektiğinde herşeylerini feda etmeleridir.

Bir milletin başarısının da, bütün millî güçlerinin bir istikâmetle oluşmasıyla mümkün olacağını belirten Atatürk, şöyle devam ediyor; "Bu nedenle bilelim ki elde ettiğimiz başarı; milletin güç birliği etmesinden, ortak hareket etmesinden ileri gelmiştir. Eğer aynı başarıyı ve zaferleri gelecekte tekrarlamak istiyorsak, aynı esâsa dayanalım ve aynı şekilde yürüyelim".³⁷

Millî birlik ve beraberliğin en güzel örneği şüphesiz, milletin millî mücâdelesidir. Ancak bu dayanışma, sadece savaş zamanı değil, barış zamanında olmalıdır. Çünkü, ona her zaman ihtiyacımız vardır.

"Seneler geçtikçe, millî ideal sonuçları, güvenle çalışmada, ilerleme hevesinde, millî birlik ve irâde şeklinde daha iyi gözlerle çarpmaktadır. Bu bizim için çok önemlidir; Çünkü, biz esâsen millî mevcûdiyetimizin temelini, millî şuûrula ve millî beraberlikte görmekteyiz."³⁸ diyen Atatürk, gerçek manâda millî birlik ve beraberliğin olması için, millî egemenliğinde şart olduğuna inanmaktadır.

Ayrıca, millî birlik ve beraberliğin sağlanmasında Millî Eğitimin çok şeyler beklediğini de her fırsatta dile getirmiştir.

27 Ekim 1922 'de Bursa'da öğretmenlere hitaben yaptığı bir konuşmada; "Çocuklarımıza ve gençlerimize vereceğimiz tahsîlin hududu ne olursa olsun, onlara esâslı olarak şunları öğreteceğiz :

- 1 - Milletine
- 2 - Türkiye Devletlerine
- 3 - Türkiye Büyük Millet Meclisine

Düşman olanlarla mücâdele ve vesâtiyle mücehhez olmayan milletler için bekâ hakkı yoktur. Mücâdele lazımdır."³⁹ demektedir.

Yine aynı konuda; "Dünyada, milletlerarası duruma göre,

³⁷ Atatürkçülük, Birinci Kitap, s.77

³⁸ Atatürkçülük, Birinci Kitap, s.78

³⁹ Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, c.II, s.45

böyle bir mücâdelenin gerektirdiği manevî unsurlara sahip olmayan kişiler ve bu nitelikte kişilerden oluşan toplumlara, hayat ve bağımsızlık yoktur." diyerek konunun önemine değışmektedir.

Atatürk, 20 Mart 1923'de Konya'da Türk Ocağı'nda gençlere hitaben yaptığı bir konuşmada; aynı temayı işleyerek, aksî taktirde, kendi değerlerine sahip çıkmayan, korumayan milletlerin - başka milletlerin avı olmak - gibi kaçınılmaz akıbetin gerçekleşeceğini dile getirmektedir.⁴⁰

Atatürk, bizim için kutsal olan değerlerimize uzanan haince ellerin derhal kırılacağı ve bu konuda aman verilemeyeceğinin de düşmana hissettirilmesini istemektedir. Demek ki, çocuklarımıza ve gençlerimize tarihimizi öğretirken, üstü kapalı bir şekilde düşmanlarımız şöyle yaptı, yurdumuzu işgal etti gibi basit geçıştirmeler yerine; düşmanlarımızın kim olduğunu, neler yaptıklarını, milletimiz ve devletimiz hakkındaki malûm iddialarını açıkça söylemek gerekiyor. Bunu yapmaktan maksat, bir düşmanlık yaratmak değil, aksine dostu ve düşmanı tanıtmaktır.

Biraz da Türk milliyetçiliğinin özelliklerinden ve bu özelliklerin M. Kemal Atatürk üzerindeki tesirlerinden bahsetmek gerek.

Herşeyden evvel Türk milliyetçiliği ırkçı değildir ve Atatürk'te ırkçılığı reddeder. O, zamanın politikacıları gibi üstün ırk nazariyesini savunmamıştır. Daima, bir ferdi olmaktan büyük gurur duyduğu Türk milletinin, ırkî özelliklerinin ilmi metodlarla tesbit edilmesini isterken; sadece milletinin sahip olduğu gerçek değerlerin ortaya çıkmasını ve tanınmasını istemiştir.

Türk milletinin her ferdinin, aynı ortak geçmişe, tarihe, ahlâka ve haklara sahip bir toplum kabul ettiğinden kesinlikle ırkçılığa karşıdır. Zaten 1924 Anayasasının 88. maddesindeki "Türk ahalisine, din ve ırk farkı olmaksızın, vatandaşlık itibarıyla Türk itlak olunur."⁴¹ (yani Türk kabul edilir) ifadesi ile de bu kanunlaşmıştır.

Türk milliyetçiliği ve onun en büyük temsilcisi olan Atatürk "Şövenist" de değildir. Aşırı yobazlık derecesindeki milliyetçilik, demek olan şövenizm, başka milletlere hayat hakkı tanımaz.

Oysa Atatürk, "Bize milliyetperver derler fakat, biz öyle

⁴⁰ Söylev ve Demeçler, c. II, s.143.

⁴¹ Prof.Dr.Suna Kılı, Türk Anayasaları, İkinci Baskı, İstanbul 1982, s.62.

milliyetçileriz ki, bizimle işbirliği yapan bütün milletlere saygı duyar ve riâyet ederiz. Onların milliyetlerinin bütün gereklerini tanırız. Bizim milliyetçiliğimiz her halde hodbinâne ve mağrurane bir milliyetçilik değildir "42 diyor.

Türk milliyetçiliği saldırgan değildir. Napolyon, Hitler, Mussolini ve Stalin birer saldırgan milliyetçi idiler. Ama, Atatürk asla değildi. Çünkü; o, herşeyden önce, insanları mutlu etmenin tek yolunun onları birbirine yaklaştırmak olduğunu biliyordu.

"Hiçbir millet ve memlekete karşı tecavüz fikri beslemeyiz. Fakat varlığımızı ve bağımsızlığımızı korumak için, bir de milletimizin iç rahatlığı ve gönül huzuru ile çalışarak refâhlı ve mutlu olmasını sağlamak için her vakit memleket ve milletimizi korumaya gücü yeten bir orduya sahip olmak da ülkümüzdür."43 diyerek, başkalarının da bize karşı saldırgan emeller besledikleri takdirde gereğince cezalandırılacaklarını açıkca söylemektedir.

O, yurtda ve dünyada barışın korunması için her zaman güçlü olmak gerektiğine inanıyordu ve ". ne çare ki, zayıf olanların hukukuna saygının noksan olduğunu veya hiç saygı gösterilmediğini çok acı tecrübelerle öğrendik. Onun için her türlü ihtimallerin gerektirdiği hazırlıkları yapmakta asla gecilmeyeceğiz."44 diyordu.

Atatürk, saldırgan fikirlerin ötesinde barışçı bir insandı. Harbin acıklı hallerini bilen, cepheden cepheye koşmuş biri olarak "Ben harpçi olamam" diyordu.

Ona göre harp, gerekli ve hayati olmalıydı. "Öldüreceğiz diyenlere karşı ölmeyeceğiz diye harbe girebiliriz. Lakin millet hayatı tehlikeye uğramadıkça, harp bir cinayettir."45 görüşünde idi.

Türk milleti, Mustafa Kemal'in önderliğinde Milli Mücadelemizi bu sebeble başlatmamış mıydı ? Vatanın bütünlüğünün ve milletin istiklâlinin tehlikede olduğunu gören Atatürk "Milli mevcuduyitimize karşı düşman olanlarla dost olmayalım. Böylelerine karşı bir Türk şairinin dediği gibi; (Karşı duvardaki levhayı işaret ederek)

42 Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, c.I, s.98.

43 Prof.Dr. Utkan Kocatürk, a. g. e, s.311

44 Prof.Dr. T. Feyzioğlu, a. g. e, s.79.

45 Prof.Dr. Turhan Feyzioğlu, a. g. e, s. 79

"Türküm ve düşmanım sana, kalsam da bir kişi"⁴⁶ diyordu.

Bu mücadelenin hedefinin ne olduğunu ve ne kadar süreceğini 24 Ekim 1919'da Ruşen Eşref'e söylediği şu sözlerden anlıyoruz;

"Dünya milletimizin hayatına ve hürmet edip onun birlik ve bağımsızlığını tasdik edecek ya da son topraklarımızı, son insanlarımızın kanıyla sulandıktan sonra bütün bir milletin ölüsü üstünde reddolunmuş istila hırsını tatmin etmek mecburiyetinde kalacaktır".

O, Samsun'a çıkmadan önce vatanın kurtuluşu için çareler düşünmüştü. Tek kurtuluşun "Ya istiklal, ya ölüm" olduğuna inanmıştı ve o andan itibaren milli bir lider olmuştu.

İstanbul'dan İngiliz Yüksek Komiseri Amiral Caltherpe'un, Lord Curzon'a gönderdiği 23 Haziran 1919 tarihli telgrafında bunu doğrulamaktadır;

"Çanakkale savaşlarında büyük ün kazanmış olan, M.Kemal Paşa, bir ay kadar önce "Ordu Müfettişi" olarak Samsun'a varışından bu yana kendisini milliyetçi duygunun merkezi haline getirmiş görünmektedir."⁴⁷

Paul Gention'da "Mustafa Kemâl ve Uyanan Doğu" adlı eserinde "Kemâlist inkılâbın başından beri, Ankara yöneticilerine canlılık veren ruhu özenle incelerken, yurdu baştan başa saran özel bir döneme en uygun düşen deyimmin Türkçülük olduğu görülür"⁴⁸ demektedir.

Üstelik o tarihlerde yabancı basın dahi, Atatürk'ün önderliğindeki Ankara Hükümetinden bahsederken "Milliyetçiler" sıfatını kullanıyordu.

Atatürk'ün 27 Aralık 1919 tarihinde gittiği ve o andan itibaren milliyetçiliğin merkezi haline gelen Ankara'da yapılan tüm faaliyetler, kullanılan tabirler hep bu mefhumdan kaynaklanıyordu. Millî Mücadele, Millî Hareket, Millî Ordu, Millî Kuvvetler, Millî

⁴⁶ Söylev ve Demeçler, c.II. s.143.

⁴⁷ Bilal Şimşir, İngiliz Belgelerinde Atatürk, c.I. T.T.K. Ankara 1973, s.26.

⁴⁸ Paul Gentizon, Mustafa Kema ve Uyanan Doğu, Çevri Fethi Ülkü, Ankara 1983, s.65.

ayrılarak müstebit olmuşlardır"⁵².

Atatürk'ün bayraktarlığını yaptığı Türk milliyetçiliği faşist ve nasyonel sosyalistlerin, demokratik rejimi reddeden milliyetçilik anlayışından farklıdır. Zaten kendisi sağ ve sol dikta rejimlerine ve onların liderlerine karşıdır.

1922'de "Biz ne bolşevikiz, ne de komünist; ne biri, ne diğeri olamayız. Çünkü biz milliyetperver ve dinimize hürmetkârız, Hülâsa, bizim hükümet şeklimiz tam bir demokrat hükümettir."⁵³

1935'de bir gazeteye verdiği beyanatta; "Türkiye'de bolşeviklik olmayacaktır. Çünkü, Türk hükümetinin ilk gayesi, halka hürriyet ve saadet vermek, askerlerimize olduğu kadar sivil halkımıza da iyi bakmaktır"⁵⁴ diyordu.

Fransız siyaset bilimi ve anayasa hukuku Prof.Dr. Maurice Duvarger; Atatürk döneminde, demokrasiye bağlı kalındığını, savunulan demokrasinin sadece adının demokrasi olan bir sistem değil, gerçek siyasî demokrasi olduğunu belirtir.

Türk milletinin tabiatı ve adetlerine en uygun idarenin cumhuriyet olduğuna inanan Atatürk, demokrasinin en iyi uygulandığı bu hükümet şeklini, milletine layık görmüş; kurduğu yeni devlete, Türkiye Cumhuriyeti Devleti adını vermiş ve Cumhuriyetçiliği ilkeleri arasına almıştır.

Türk milliyetçiliği, sınıf kavgasını reddeder. Millî dayanışma ve sosyal adaletten yanadır.

Atatürk, Türk milletinin çeşitli meslek grupları ve zümlelerine mensub insanlarını bir bütün olarak kabul eder ve "Bence bizim milletimiz, birbirinden çok farklı menfaatler takib edecek ve bu itibarla birbirleriyle mücadele halinde bulunagelen çeşitli sınıflara sahip değildir. Mevcud sınıflar, birbirlerine gerekli olan ve gerek duyulan mahiyettedir."⁵⁵ der.

Turhan Feyzioğlu'nun "Atatürk ve Türk Milliyetçiliği" adlı eserinde de ifade ettiği gibi, Atatürk Marksist-Leninist görüşün

⁵² Prof.Dr.Afetinan, M.B. ve M.Kemal Atatürk'ün El Yazıları, s.402

⁵³ Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, s.51-52.

⁵⁴ Prof.Dr.Utkan Kocatürk, a, g, e, s.187.

⁵⁵ Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, c.II. s.80.

aksine; sınıf bilinci yerine milli bilincin uyandırılması; sınıflararası, mücadelenin körüklenmesi yerine; milli birlik ve beraberliğin kuvvetlendirilmesinden yanadır.⁵⁶

O, 16 Ocak 1923'de İstanbul Gazeteleri temsilcilerine şöyle bir açıklamada bulunuyordu;

"Bütün sınıfları birbirleri için ayrılması imkansız unsur olan, çünkü menfaatleri ve birbirleriyle çatışmayan halkımızın, ortak ve genel olan yararlarını ve mutluluğunu sağlamak için, Halk Fırkası adı altında bir fırka kurulması düşünülmektedir. Bu sözlerle beyan edilmek istenen şudur ki, ismi fırka olan halk kuruluşundan maksat, milletin bir kısmının, ahali sınıflarından bazılarının öteki evlat ve sınıflarının zararına olarak menfaatlerini sağlamak değildir. Bu birbirlerinden ayrı ve hariç olmayıp, halk adı altında bulunan bütün milleti, ortak ve birleşmiş bir şekilde; ortak ve genel olan gerçek refaha ulaştırmak için faaliyete getirmektir"⁵⁷

Ona göre; "Diyarbakır'lı Van'lı, Erzurum'lu, Trabzon'lu, İstanbul'lu, Trakya'lı ve Makedonya'lı hep aynı ırkın evladları, hep aynı cevherin damarlarıdır".

Başka türlü düşünüp, milleti bölmeye çalışanlara yine kendisi cevap veriyor :

"Türk milletinin toplumsal düzenini bozmaya yönelik didinmeler boğulmaya mahkumdurlar. Türk milleti kendinin ve memleketinin yüksen menfaatlerinin aleyhine çalışmak isteyen bozguncu, vatansız ve milliyetsiz beyinsizlerin saçmalamalarındaki gizli ve kirli emelleri anlayamayacak ve onlara mûsamaha edecek bir topluluk değildir."⁵⁸

Türk milliyetçiliğinin diğer bir özelliği de çağdaşlaşmaya açık oluşudur;

Yeniliğe açık olmak, çağa ayak uydurmak hiç bir zaman milliyetçiliğe engel değildir. Ancak, bizde yenileşme, Ahmet Hamdi Tanpınar'ın dediği gibi; el yardımı ile olmuş, Batı'dan neyin, ne şartlarda ve nasıl alınacağı hesap edilememiştir.

Oysa Atatürk, geçmişteki hataları görüp, her zaman Batı medeniyetinden ihtiyacımız olanları alarak, çağdaşlaşmayı hedef

⁵⁶ Prof.Dr.Turhan Feyzioğlu, Atatürk ve Türk Milliyetçiliği, s.56.

⁵⁷ Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, c.II. s.60.

⁵⁸ Prof.Dr. Utkan Kocatürk, a, g, e, s.188.

almış, herşeyden önce inkılaplarını millete mal etmiştir.

Prof.Dr. Sadı İrmak onun için, "Halis bir milliyetçi idi. Memleketin içinde, Avrupa uygarlığını; dışında, Türk milliyetçiliğini temsil ediyordu" der.

Acaba, Atatürk'ün çağdaşlaşmasındaki ölçüsü ne idi? sorusunun cevabını yine kendi sözlerinde buluyoruz. "Biz, Batı Medeniyetini bir taklitçilik yapalım diye almıyoruz. Onda tyl olarak gördüklerimize kendi bünyemize uygun bulduğumuz için, dünya medeniyet seviyesi içinde benimsiyoruz."⁵⁹

29 Ekim 1930 gecesi Ankara Türk Ocağı'nda tertiplenen bir baloda Associated Press Muhabiri Miss. Ring'in Atatürk'e, Türkiye'nin hangi bakımlardan Amerikalılaşmasının düşünüldüğünü sorması üzerine, Atatürk şu cevabı vermiştir; "Türkiye bir maymun değildir ve hiçbir milleti taklid etmeyecektir. Türkiye, ne Amerikalılaşacak, ne de Batılılaşacaktır; o sadece özleşecektir."⁶⁰

Türk milliyetçiliğinin son özelliği de, onun lâiklik prensibiyle bağdaşmasıdır.

Ziya Gökalp; "Türkçülüğün Esasları" adlı eserinde; "Türkçülük, hiçbir zaman klerikalizmle, teokrasi ile, istibdat ile bağdaşamaz" demektedir.⁶¹

Dinin varlığına, gerekliliğine, dinimizin en makul ve mantıklı din olduğuna inanan Atatürk;" Herkes vicdanının sesine uymakta serbesttir. Biz dine saygı gösteririz. Düşünce ve düşünceye muhalif değiliz. Biz, sadece din işlerini, millet ve devlet işleriyle karıştırmamaya çalışıyoruz."⁶² demektedir.

Bilmen tarifıyla; laiklik, dinin devlet işlerinden ayrılması demek olup, asla dinsizlik değildir. Aksine; herkese, din, vicdan ve ibadet hürriyeti tanır. Bu konuya çok önem veren Atatürk, laikliği ilkeleri arasına almıştır.

Çünkü o, her fırsatta, "Her fert istediğini düşünmek, istediğine inanmak, kendine mahsus siyasi bir fikre malik olmak,

⁵⁹ Prof.Dr.Utkan Kocatürk, a, g, e, s.70.

⁶⁰ Prof.Dr.Ercüment Kuran, "Atatürk İnkılabının Özellikleri, "Milli Kültür Dergisi, Temmuz 1980, c.2 sayı, 2 s.10.

⁶¹ Ziya Gökalp, Türkçülüğün Esasları, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1970, s.183.

⁶² Prof.Dr.Utkan Kocatürk, a, g, e, s.193.

seçtiği bir dinin gereklerini yapmak veya yapmamak hak ve hürriyetine maliktir. Kimsenin fikrine ve vicdanına hakim olamaz. Vicdan hürriyeti mutlak ve taarruz edilemez, ferdin tabii haklarının en mühimlerindenidir" 63 diyordu.

Görülüyor ki, Türk Milliyetçiliğini, Atatürk'ten ayrı düşünmek imkânsız. Sanki biri diğerini hatırlatıyor. Fakat, gerek Türk Milliyetçiliğini, gerekse Atatürk ve Atatürkçülüğü anlayamayanların, bu önemli noktanın farkına varamadıklarını hatta; büyük bir yanlışlığa düştüklerini görüyoruz. Buna örnek olarak, Prof.Dr. Ercüment Kuran'ın dersinde yaşadığı bir olaydan söz etmek gerekir. Hoca, Üniversitede yeni ders yılına başlarken, ilk ders'de küçük bir deneme yaparak; öğrencilerine, kimlerin Atatürkçü olduklarını sormuş. Bütün sınıf Atatürkçü olduklarını söylemiş. Daha sonra kimlerin milliyetçi olduğunu sorduğunda; sadece birkaç elin kalktığını görerek, hayretle; "Mustafa Kemal'in Cumhuriyet'i emanet ettiği Türk gençlerinin hepsi Atatürkçü olduğu halde, bir kısmı milliyetçiliği benimseyordu."64 diyerek üzüntüsünü dile getirmiştir.

Şüphesiz, bu Atatürk gibi büyük bir Türk Milliyetçisine yapılan, en büyük haksızlıktır.

Bu hatanın diğer bir sebebi de; çoğu zaman tahrif edilen Atatürk'ün en belirgin özelliklerinden olan Milliyetçiliğin gölgelen-dirilmesidir. Onun, her yönüyle gerçek mânâda tanınması ve tanıtılması en büyük temennimizdir.

63 Prof.Dr. A. Afetnan, Medeni Bilgiler ve M.Kemal'in El Yazıları s.470.

64 Prof.Dr. Ercüment Kuran, Atatürkçülük Üzerine Denemeler, Kültür Bakanlığı Yayını, s.26.

BİBLİYOGRAFI

- AĞAOĞLU Ahmet, "Milli Şuûr "Atatürk Devri Fikir Hayatı. Haz. M.Kaplan, İ.Engin'ün, Z.Karman, N.Birinci, A. Uçman, c.I., Ankara, 1981.
- Prof.Dr.AFETİNAN, Medeni Bilgiler ve M.Kemal Atatürk'ün El Yazıları; T.T.K. Ankara, 1969
- Prof.Dr.AFETİNAN, Mustafa Kemal Atatürk'ten Yazdıklarım; Kültür Bakanlığı, Ankara, 1981.
- Prof.Dr. AFETİNAN, Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler; T.T.K. Ankara, 1950.
- Prof.Dr.ARIK. Remzi Oğuz; Türk İnkılabı ve Milliyetçiliğimiz, Ankara, 1981.
- ATATÜRK, Gazi Mustafa Kemal; Nutuk, c. I. (1919-1920), İstanbul, 1982.
- ATATÜRK, Gazi Mustafa Kemal; Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, c.II., T.İ.T.E. Yayını , Birinci Basım, 1945
- ATATÜRK, Gazi Mustafa Kemal, Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, c.III., T.İ.T.K. Yayını, İkinci Basım, 1961.
- ATATÜRK, Gazi Mustafa Kemal, Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, c.III. İkinci Basım, 1959
- Atatürkçülük, Birinci Kitap, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1981.
- Atatürkçülük, İkinci Kitap, M.E. Basımevi, İstanbul, 1984.
- Atatürkçülük, Üçüncü Kitap, M.E. Basımevi, İstanbul, 1984

- Prof.Dr. BİLGİÇ Emin; "Atatürk'ün Fikir Cephesi ve Milliyetçilik" Milli Kültür Dergisi, c.2, Sayı 2, Temmuz 1980.
- ÇEBESÖY, Ali Fuat; Sınıf Arkadaşım Atatürk, İstanbul, 1967
- Prof.Dr. ERGİN, Muharrem, Orhun Abideleri, 10. Baskı, İst. 1984
- Prof.Dr. EROĞLU, Hamza; Türk İnkılâp Tarihi, İstanbul, 1982.
- Prof.Dr. FEYZİOĞLU, Turhan; Atatürk ve Milliyetçilik, T.T.K, Ankara, 1986.
- GENTİZON, Paul : Mustafa Kemâl ve Uyanan Doğu, Çev: Fethi Ülkü, Ankara, 1983.
- GÖKALP, Ziya; Türkçülüğün Esâsları, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1970.
- Prof.Dr. KARAL, E.Ziya; Osmanlı Tarihi, T.T.K. c.VIII. Ankara, 1962.
- Prof.Dr.KİLİ, Suna; Türk Anayasaları, İkinci Baskı, İst. 1982.
- Prof.Dr. KOCATÜRK, Utkan; Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri, 3.Basım, Ankara, 1984.
- Prof.Dr. KURAN, Ercüment; "Atatürk İnkılabının Özellikleri" Milli Kültür Dergisi, c.2, sayı 2, Temmuz, 1980.
- Prof.Dr. KURAN, Ercüment; Atatürkçülük Üzerine Denemeler, Kültür Bakanlığı Yayını,
- ŞİMŞİR, BİLAL, İngiliz Belgelerinde Atatürk, T.T.K. c. I. , Ankara, 1973.
- Prof.Dr. TANERİ, Aydın; Atatürk ve Milli Hakimiyet, T.İ.T.E. Yayını, Ankara, 1983.